

Autorité de protection des données
Gegevensbeschermingsautoriteit

Advies nr. 119/2022 van 15 juni 2022

Betreft: voorontwerp van wet *houdende instemming met de volgende internationale akte:*

- 1) de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek India *inzake wederzijdse rechtshulp in strafzaken*, gedaan te Brussel op 16 september 2021, en**
- 2) de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Verenigde Arabische Emiraten *inzake wederzijdse rechtshulp in strafzaken*, gedaan te Abu Dhabi op 9 december 2021, en**
- 3) de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Verenigde Arabische Emiraten *inzake uitlevering*, gedaan te Abu Dhabi op 9 december 2021, en**
- 4) de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de islamitische Republiek Iran *inzake overbrenging van gevonnen personen*, gedaan te Brussel op 11 maart 2022, en**
- 5) het Protocol van 22 november 2017 *ter amendering voor het aanvullend protocol bij de Conventie inzake de overbrenging van veroordeelde personen*, ondertekend op 7 april 2022 te Straatsburg.**

(CO-A-2022-139)

Het Kenniscentrum van de Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna de "Autoriteit"), aanwezig: de heren Yves-Alexandre de Montjoye en Bart Preneel;

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit*, inzonderheid op artikelen 23 en 26 (hierna "WOG");

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (hierna "AVG");

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVG");

Gelet op het verzoek om advies bij hoogdringendheid van de heer Alexander De Croo, Eerste Minister, belast met Buitenlandse Zaken (hierna "de aanvrager") ontvangen op 25/05/2022;

Gelet op de bijkomende toelichting ontvangen op 02/06/2022;

Brengt op 15 juni 2022 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De aanvrager verzoekt om het hoogdringend advies van de Autoriteit aangaande de hierna volgende bepalingen van de internationale akten waarmee ingevolge het voorliggende voorontwerp van wet (hierna "het voorontwerp van wet") wordt ingestemd:

- artikel 15 van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek India *inzake wederzijdse rechtshulp in strafzaken*, gedaan te Brussel op 16 september 2021 (hierna "Overeenkomst met India inzake rechtshulp in strafzaken");
- artikel 7 van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Verenigde Arabische Emiraten *inzake wederzijdse rechtshulp in strafzaken*, gedaan te Abu Dhabi op 9 december 2021 (hierna "Overeenkomst met VAE inzake rechtshulp in strafzaken");
- artikel 22 van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Verenigde Arabische Emiraten *inzake uitlevering*, gedaan te Abu Dhabi op 9 december 2021 (hierna "Overeenkomst met VAE inzake uitlevering") en
- artikel 9 van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de islamitische Republiek Iran *inzake overbrenging van gevonnisse personen*, gedaan te Brussel op 11 maart 2022 (hierna "Overeenkomst met Iran inzake overbrenging").

Context

2. Het voorontwerp van wet beoogt instemming met vijf voormelde internationale instrumenten inzake internationale samenwerking in strafzaken. Criminaliteit houdt zich immers niet aan landsgrenzen waardoor de misdaadbestrijding genoodzaakt is om mee te evolueren. De instrumenten hebben betrekking op verschillende vormen van internationale samenwerking in strafzaken, namelijk de wederzijdse rechtshulp, de overbrenging van gevonnisse personen en de uitlevering. Aldus wordt ingezet op een verbetering van de internationale samenwerking in alle fases van de strafrechtketen:

het strafonderzoek, de strafvervolgning en de strafuitvoering. (zie p. 1 en 2 van de Memorie van toelichting bij het voorontwerp van wet)

3. In het adviesaanvraagformulier preciseert de aanvrager dat de internationale overeenkomsten in kwestie een juridisch kader moeten bieden voor de samenwerking met een aantal (nieuwe) derde landen (India, de Verenigde Arabische Emiraten en Iran), zonder dat daarbij op zich volledig nieuwe gegevensverwerkingen in het leven worden geroepen.¹ Binnen bepaalde grenzen was samenwerking met deze landen reeds mogelijk op basis van wederkerigheid en sommige multilaterale conventies (Verenigde Naties) voor wat betreft de wederzijds rechtshulp in strafzaken.

4. De regels voor doorgifte van persoonsgegevens aan derde landen buiten de Europese Unie in deze context van rechtshandhaving (inzonderheid voorkoming, onderzoek, opsporing en vervolging van strafbare feiten en tenuitvoerlegging van straffen) zijn vastgelegd in Hoofdstuk V van Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad* (hierna "Richtlijn rechtshandhaving"), zoals omgezet in Belgisch recht door Hoofdstuk V uit Titel 2, WVG.

5. Ingevolge artikel 66 WVG mogen voormelde voor rechtshandhaving bevoegde overheden persoonsgegevens (in principe) maar doorgeven aan landen buiten de Europese Unie (of internationale organisaties) indien aan volgende voorwaarden is voldaan:

"1° de doorgifte is noodzakelijk met het oog op de doeleinden van artikel 27²;

2° de persoonsgegevens worden doorgegeven aan een verwerkingsverantwoordelijke (...) die een bevoegde overheid is voor de in artikel 27 bedoelde doeleinden;

3° ingeval persoonsgegevens worden doorgezonden of beschikbaar gesteld vanuit een andere lidstaat van de Europese Unie, heeft die lidstaat overeenkomstig zijn nationale recht zijn voorafgaande toestemming gegeven voor de doorgifte;

¹ In de Belgische regelgeving wordt internationale samenwerking in strafzaken reeds omkaderd door:

- de wet van 9 december 2004 *betreffende de internationale politiële verstrekking van gegevens van persoonlijke aard en informatie met gerechtelijke finaliteit, de wederzijdse internationale rechtshulp in strafzaken en tot wijziging van artikel 90ter van het Wetboek van strafvordering*;
- de uitleveringswet van 15 maart 1874 en
- de wet van 23 mei 1990 *inzake de overbrenging tussen Staten van veroordeelde personen, de overname en de overdracht van het toezicht op voorwaardelijk veroordeelde of voorwaardelijk in vrijheid gestelde personen, en de overname en de overdracht van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende straffen en maatregelen*.

² Artikel 27 WVG bepaalt: *"Deze titel is van toepassing op de verwerkingen van persoonsgegevens door de bevoegde overheden met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid."*

4° de Europese Commissie heeft een adequaatheidsbesluit bedoeld in artikel 67 vastgesteld, of indien een dergelijk besluit er niet is, zijn er krachtens artikel 68 passende waarborgen geboden³ of gelden er afwijkingen voor specifieke situaties uit hoofde van artikel 69; (onderlijning door de Autoriteit)

5° in het geval van een verdere doorgifte aan een ander land buiten de Europese Unie of een andere internationale organisatie, geeft de verwerkingsverantwoordelijke, toestemming voor de verdere doorgifte, na alle relevante factoren naar behoren in aanmerking te hebben genomen, met inbegrip van de ernst van het strafbare feit, het doel waarvoor de persoonsgegevens oorspronkelijk waren doorgegeven en het niveau van persoonsgegevensbescherming in het derde land of de internationale organisatie waaraan de persoonsgegevens verder worden doorgegeven."

6. De internationale overeenkomsten waarmee het voorontwerp van wet instemming beoogt, moeten het juridisch bindend instrument uitmaken, houdende passende waarborgen voor de bescherming van persoonsgegevens die het voorwerp kunnen uitmaken van een doorgifte naar de derde landen in kwestie (India, de Verenigde Arabische Emiraten en Iran) en dit in navolging van artikel 68, §1, 1° WVG. De, in het kader van onderhavige adviesaanvraag, uit deze internationale overeenkomsten uitgelichte artikelen (zie randnr. 1) beogen, in het bijzonder, het aspect 'gegevensbescherming' en de bij doorgifte en verwerking van persoonsgegevens door de contractspartijen na te leven principes teneinde het passend beschermingsniveau en de passende waarborgen waarvan sprake in artikelen 66, §1, 4° en 68, §1, 1° WVG te verzekeren.

7. In de adviesaanvraag preciseert de aanvrager dat het voorontwerp van wet enkel tot doel heeft de (reeds door de betrokken partijen ondertekende) internationale overeenkomsten in hun geheel goed te keuren. In de mate dat dit betekent dat aan de inhoud van de internationale teksten en de daarin opgenomen waarborgen inzake gegevensbescherming niets meer kan worden gewijzigd -wat door de aanvrager wordt bevestigd⁴- betreurt de Autoriteit dat zij niet in een eerder stadium werd bevestigd zodat gebeurlijke opmerkingen nog effect hadden kunnen ressorteren in de overeenkomsten in kwestie.

Bijgevolg zal onderhavig advies, in het bijzonder, toelichten waaraan voormelde 'passende waarborgen voor de bescherming van persoonsgegevens' in toepassing van de artikelen 66, §1, 4° en 68, §1, 1° WVG, doorgaans dienen te beantwoorden. Onderhavig advies zou dan als leidraad kunnen dienen bij een gebeurlijke heronderhandeling van de in het kader van onderhavige adviesaanvraag meegedeelde

³ Bij gebreke van een adequaatheidsbesluit zoals bedoeld in artikel 67, kan een doorgifte van persoonsgegevens aan een derde land (o.a.) plaatsvinden wanneer: *"in een juridisch bindend instrument wordt voorzien in passende waarborgen voor de bescherming van persoonsgegevens"*

⁴ Na bevraging terzake licht de aanvrager toe wat volgt: *"De internationale instrumenten inzake samenwerking in strafzaken zijn inderdaad al ondertekend. Gezien de gevoeligheid en moeilijkheid van de onderhandelingen alsook de urgentie van dit pakket van instrumenten, zullen de instrumenten niet heronderhandeld worden naar aanleiding van het advies van de GBA. In de instemmingswet zelf is er inderdaad geen marge. Deze zegt immers enkel: het instrument zal volkomen gevolg hebben.*

Evenwel zal het advies van de GBA wel kunnen leiden tot aanpassingen en verduidelijkingen in de memorie van toelichting. Daarnaast informeert het advies het ministerie van justitie ook over eventuele moeilijkheden met de bepalingen in het verdrag inzake gegevensbescherming."

(maar reeds ondertekende en dus definitieve) internationale overeenkomsten of bij andere nieuwe af te sluiten internationale overeenkomsten in deze context van rechtshandhaving.

8. De Autoriteit merkt, tot slot, op dat het in de eerste plaats aan de regering (en de bevoegde minister in het bijzonder), maar ook aan het parlement toekomt -in het kader van de stemming over het voorontwerp van wet tot instemming met voormelde internationale overeenkomsten- om het democratisch karakter van de derde landen in kwestie te beoordelen, evenals het feit of ze beschikken over een goed functionerende rechtstaat die op afdoende wijze de mensenrechten kan waarborgen.

II. ONDERZOEK VAN DE AANVRAAG – INVULLING VAN HET BEGRIP 'PASSENDE WAARBORGEN VOOR DE BESCHERMING VAN PERSOONSgegevens'

9. Doorgiften van persoonsgegevens aan derde landen moeten, net zoals elke andere gegevensverwerking die valt onder Titel 2 van de WVG, rechtmatig zijn conform artikel 33 WVG⁵ en moeten, naast alle relevante bepalingen uit Titel 2 WVG, in het bijzonder ook stroken met deze uit diens Hoofdstuk V (zie artikelen 66 e.v. WVG). Dit impliceert, in het bijzonder, dat:

- de doorgifte noodzakelijk moet zijn met het oog op volgende doeleinden: *"de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid"*; (artikel 66, §1, 1°, WVG)
- de verwerkingsverantwoordelijke aan wie de persoonsgegevens worden doorgegeven, een overheid is bevoegd voor voormelde rechtshandavingsdoeleinden; (artikel 66, §1, 2° WVG)
- voor de doorgifte van persoonsgegevens een passend beschermingsniveau wordt gewaarborgd door (artikel 66, §1, 4°, WVG):
 - o hetzij een adequaatheidsbesluit van de Europese Commissie met betrekking tot het derde land waarnaar de persoonsgegevens worden doorgegeven; (artikel 67 WVG)
 - o hetzij door passende waarborgen te voorzien via:
 - een juridische bindend instrument met het derde land in kwestie, zoals de internationale overeenkomsten die in het kader van onderhavig advies voorliggen; (artikel 68, §1, 1°, WVG)

⁵ Artikel 33 WVG stipuleert:

"§1. De verwerking is rechtmatig indien:

1° ze noodzakelijk is voor de uitvoering van een opdracht uitgevoerd door een overheid bevoegd voor de in artikel 27, bedoelde doeleinden; en

2° ze gebaseerd is op een wettelijke of reglementaire verplichting.

§2. De wettelijke of reglementaire verplichting regelt ten minste de categorieën van persoonsgegevens die verwerkt moeten worden en de doeleinden van de verwerking."

- een beoordeling door de verwerkingsverantwoordelijke van alle omstandigheden in verband met de doorgifte van persoonsgegevens waarbij deze concludeert dat passende waarborgen voorhanden zijn (artikel 68, §1, 2°, WVG).

10. Om rechtmatig te zijn moet de gegevensverwerking noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een opdracht door een overheid die bevoegd is voor het voorkomen, het onderzoek, de opsporing of de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen én moet ze gebaseerd zijn op een wettelijke of reglementaire verplichting (welke minstens de verwerkingsdoeleinden en daartoe te verwerken categorieën van persoonsgegevens regelt) (zie artikel 33 WVG). Deze doeleinden moeten in het interne recht zijn vastgelegd.

11. Zoals hiervoor reeds aangehaald worden de beginselen, regels en verplichtingen van de terzake bevoegde Belgische overheden op het vlak van internationale wederzijdse rechtshulp in strafzaken, op het vlak van uitlevering en op het vlak van overbrenging van (veroordeelde) personen bepaald in:

- de wet van 9 december 2004 *betreffende de internationale politieke verstrekking van gegevens van persoonlijke aard en informatie met gerechtelijke finaliteit, de wederzijdse internationale rechtshulp in strafzaken en tot wijziging van artikel 90ter van het Wetboek van strafvordering*;
- de uitleveringswet van 15 maart 1874 en
- de wet van 23 mei 1990 *inzake de overbrenging tussen Staten van veroordeelde personen, de overname en de overdracht van het toezicht op voorwaardelijk veroordeelde of voorwaardelijk in vrijheid gestelde personen, en de overname en de overdracht van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende straffen en maatregelen*.

12. Aan deze regelgeving worden ingevolge het voorontwerp van wet geen wijzigingen aangebracht; zij maken dan ook niet het voorwerp uit van onderhavig advies.

De voor advies voorgelegde internationale overeenkomsten voorzien veelal uitdrukkelijk dat aan de daarin beschreven verzoeken in het kader van internationale samenwerking in strafzaken maar gevolg kan worden gegeven in overeenstemming met de nationale regelgeving van de aangezochte partij en voor zover deze regelgeving zich daartegen niet verzet. Dit is van groot belang, inzonderheid in de mate waarin de Belgische regelgeving de nodige waarborgen voorziet op het vlak van respect voor fundamentele (mensen)rechten en -vrijheden en daarmee strijdige verzoeken om internationale samenwerking in strafzaken in principe weigert.⁶

⁶ Daarbij kan, in het bijzonder, worden verwezen naar:

- artikel 4, §2, van voormelde wet van 9 december 2004:

"De tenuitvoerlegging van een in §1 bedoeld verzoek wordt geweigerd ingeval:

1° de tenuitvoerlegging de soevereiniteit, de veiligheid of de openbare orde, dan wel andere wezenlijke belangen van België kan aantasten;

13. De voor advies voorgelegde artikelen (zie randnr. 1) van de internationale overeenkomsten waarmee het voorontwerp van wet instemming beoogt, maken volgens de aanvrager het juridisch bindend instrument uit dat 'passende waarborgen voor de bescherming van persoonsgegevens' moet garanderen in het kader van hun doorgifte naar, respectievelijk India, de Verenigde Arabische Emiraten en Iran.

14. Hoewel deze 'passende waarborgen', niet als dusdanig in Hoofdstuk V WVG staan opgelijst, moeten deze in principe kunnen verzekeren dat de personen wiens persoonsgegevens naar een derde land worden doorgegeven een beschermingsniveau genieten dat in grote lijnen overeenkomt met het terzake binnen de Europese Unie/België gewaarborgde beschermingsniveau, zoals omkaderd in Titel 2 WVG, in uitvoering van de Richtlijn rechtshandhaving.

15. Dienvolgens is de Autoriteit van oordeel dat de internationale overeenkomsten -om als bindend juridisch instrument in de zin van artikel 68, §1, 1°, WVG te kunnen dienen- de naleving van een aantal 'minimale vereisten' inzake gegevensbescherming in deze context van rechtshandhaving voortvloeiend uit Titel 2 WVG, moeten bevatten, inzonderheid op het vlak van:

1. Doel en toepassingsgebied: duidelijke en uitdrukkelijke omschrijving van de met de doorgifte beoogde doelstellingen met vermelding van de daartoe te verwerken categorieën van persoonsgegevens;
2. Definities van (daarin gehanteerde) basisbegrippen;
3. Basisbeginselen inzake gegevensbescherming waaromtrent uitdrukkelijk wordt geformuleerd dat deze door beide partijen zullen worden gewaarborgd, inzonderheid:

2° het verzoek betrekking heeft op feiten die in België politieke misdrijven of daarmee samenhangende misdrijven vormen;

3° de procedure waarin dit verzoek past, gemotiveerd is door redenen die verband houden met het vermeende ras, het geslacht, de kleur, de etnische of maatschappelijke afkomst, de genetische kenmerken, de taal, het geloof of de overtuiging, de politieke of enige andere mening, het behoren tot een nationale minderheid, het vermogen, de geboorte, een handicap, de leeftijd of seksuele geaardheid; 4° het verzoek betrekking heeft op een misdrijf dat in de verzoekende Staat met de doodstraf kan worden bestraft, tenzij: (...)"

- artikel 2bis, van voormelde uitleveringswet van 15 maart 1874:

"Uitlevering kan niet worden toegestaan wanneer er ernstige redenen bestaan om aan te nemen dat het verzoek gedaan is met de bedoeling een persoon te vervolgen op grond van zijn ras, godsdienst, nationaliteit of politieke gezindheid, dan wel dat de positie van de betrokkene om één van deze redenen ongunstig dreigt te worden beïnvloed.

Uitlevering kan evenmin worden toegestaan wanneer er ernstige risico's bestaan dat de persoon, indien hij wordt uitgeleverd, in de verzoekende Staat wordt onderworpen aan een flagrante rechtsweigering of aan foltering of onmenselijke en ontorende behandeling.

Wanneer het misdrijf waarvoor de uitlevering gevraagd wordt, in de verzoekende Staat strafbaar is met de doodstraf, staat de regering de uitlevering slechts toe indien de verzoekende Staat uitdrukkelijke zekerheden geeft dat de doodstraf niet zal uitgevoerd worden."

- artikel 2 van voormelde wet van 23 mei 1990:

"Overbrenging naar een vreemde Staat kan niet worden toegestaan indien er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat, ingeval dat de straf of maatregel in de vreemde Staat ten uitvoer wordt gelegd, de toestand van de gevonneniste persoon ongunstig dreigt te worden beïnvloed op grond van overwegingen die verband houden met zijn ras, zijn godsdienst of zijn politieke overtuiging."

- doelbinding
 - gegevensminimalisering en juistheid van de gegevens
 - opslagbeperking
 - veiligheid en vertrouwelijkheid van de gegevens
4. Rechten van betrokkenen, inzonderheid:
 - informatie
 - toegang/rectificatie/wissing/beperking
 - mogelijkheid van beperkingen op de rechten van betrokkenen
 5. Beperking op verdere doorgifte en gegevensdeling;
 6. Effectieve en doeltreffende verhaalbaarheid;
 7. Onafhankelijke toezicht ter garantie van een effectieve handhaving van de toepasselijke regels inzake gegevensbescherming;
 8. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens waarvan de verwerking -gelet op de specifieke risico's die deze met zich meebrengt- door specifieke waarborgen moet omkaderd worden;
 9. Verantwoordingsplicht of accountability.

1. Doel en toepassingsgebied

16. Het toepassingsgebied van de internationale overeenkomsten moet duidelijk worden omschreven en de doelstellingen ervan moeten uitdrukkelijk en specifiek worden vastgelegd.

17. Bovendien moeten de betrokken categorieën van persoonsgegevens duidelijk worden vermeld die in het kader van de overeenkomst worden doorgegeven en verwerkt.

2. Definities

18. Internationale overeenkomsten moeten definities van de basisbegrippen betreffende gegevensbescherming bevatten die van belang zijn voor de overeenkomst in kwestie. Deze moeten een afspiegeling (wat niet wil zeggen identiek) vormen van de begrippen zoals opgenomen in Titel 2 WVG (tot omzetting van de Richtlijn rechtshandhaving), inzonderheid diens artikel 26. Hierbij kan in het bijzonder worden gedacht aan volgende belangrijke definities: persoonsgegevens, verwerking van persoonsgegevens, bevoegde overheden, verwerkingsverantwoordelijke, verwerker, ontvanger, gevoelige gegevens (genetische gegevens, biometrische gegevens, gezondheidsgegevens), inbreuk op de beveiliging en toezichthoudende autoriteit.

3. Basisbeginselen inzake gegevensbescherming

19. Internationale overeenkomsten moeten specifieke formuleringen bevatten waarmee wordt vastgelegd dat de basisbeginselen inzake gegevensbescherming door beide partijen worden gewaarborgd.

3.1 Doelbindingsbeginsel (artikelen 28, 2° en 29 WVG)

20. In internationale overeenkomsten moeten de specifieke doeleinden (met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing of de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen) uitdrukkelijk zijn opgenomen waarvoor de persoonsgegevens zullen worden doorgegeven en verwerkt. Daarnaast moet worden gewaarborgd dat de gegevens niet verder zullen worden verwerkt voor onverenigbare doeleinden.

21. Om het risico van 'doelverschuiving' of 'doelafwending' te voorkomen, moeten dergelijke internationale overeenkomsten ook uitdrukkelijk aangeven dat de doorgegeven gegevens niet mogen worden gebruikt voor andere doeleinden dan degene die uitdrukkelijk in de overeenkomst zijn vermeld, tenzij het om een met het oorspronkelijk gebruik verenigbaar doeleinde zou gaan en de doorgeevende overheid daartoe, na kennisgeving, toestemming geeft heeft gegeven.

3.2 Gegevensminimalisering en juistheid (artikelen 28, 3° en 4° en 32 WVG)

22. In de internationale overeenkomst moet zijn vermeld dat de doorgegeven en verder verwerkte gegevens toereikend zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden doorgegeven en verwerkt. Dit moet voorkomen dat in de praktijk gegevens worden doorgegeven die ontoereikend of buitensporig zijn.

23. Bovendien moeten de gegevens juist en up-to-date zijn, gelet op de aard en het doel van de betrokken verwerking. In het bijzonder bij gerechtelijke procedures zijn verklaringen die persoonsgegevens bevatten vaak gebaseerd op subjectieve perceptie van individuen en dus niet altijd verifieerbaar. Het vereiste van juistheid dient, in die context, derhalve eerder betrekking te hebben op het feit dat een specifieke verklaring werd afgelegd dan op de accuraatheid van de verklaring zelf.

24. Er moet ook voor worden gezorgd dat persoonsgegevens die onjuist, onvolledig of niet langer actueel zijn, niet worden doorgegeven of ter beschikking worden gesteld en dat procedures worden ingesteld om onjuiste gegevens te corrigeren of te verwijderen.

Een internationale overeenkomst moet dan ook bepalen dat de partij die de gegevens doorgeeft steeds zal controleren (met in acht name van alle mogelijke redelijke maatregelen) dat de persoonsgegevens

die in het kader van de overeenkomst worden doorgegeven juist en, waar van toepassing, up-to-date zijn.

Bovendien moet in de overeenkomst zijn bepaald dat, als een van de partijen te weten komt dat er onjuiste of verouderde gegevens werden doorgegeven of worden verwerkt, deze partij de andere daarvan onverwijld moet inlichten.

Tot slot moet de overeenkomst waarborgen dat, wanneer bevestigd is dat de gegevens die werden doorgegeven of worden verwerkt onjuist zijn, elke partij die de gegevens verwerkt maatregelen zal treffen om de informatie te corrigeren of te wissen.

3.3 Opslagbeperking (artikelen 28, 5° en 30 WVG)

25. De partijen moeten ervoor zorgen dat de internationale overeenkomst een clause in verband met de gegevensbewaring bevat. In die clause moet specifiek zijn opgenomen dat de persoonsgegevens niet voor onbepaalde tijd zullen worden bewaard, maar dat zij slechts gedurende de periode die noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor de gegevens werden doorgegeven en vervolgens verwerkt, worden bijgehouden in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren.

Daarbij kan het gaan om een vaste termijn of om een periodieke evaluatie van de noodzaak van de opslag van persoonsgegevens (of een combinatie van beiden).

26. Wanneer er (nog) geen maximale bewaartermijn is vastgelegd in het interne recht van een land, moet die maximale bewaartermijn worden vastgelegd in de tekst van de overeenkomst.

3.4 Beveiliging en vertrouwelijkheid (artikelen 28, 6°, 50 en 51 WVG en artikel 10, §2 WVG)

27. De partijen moeten zich ertoe verbinden de veiligheid en vertrouwelijkheid van de persoonsgegevens die het voorwerp uitmaken van doorgiften en verwerkingen die zij uitvoeren, te zullen garanderen.

28. De partijen moeten met name verzekeren dat zij passende technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om de persoonsgegevens te beveiligen en ze aldus te beschermen tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging.

29. Bij het bepalen van het beveiligingsniveau moet rekening worden gehouden met, enerzijds, de stand van de techniek en de uitvoeringskosten en, anderzijds, de aard, de reikwijdte, de context en doeleinden van de verwerking, alsook met de qua waarschijnlijkheid en ernst uiteenlopende risico's voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen.

30. Er dienen veilige communicatiekanalen (waarbij ook versleuteling tijdens de doorgifte kan worden voorzien) te worden ingesteld tussen de bevoegde overheden van de contracterende staten, evenals mechanismen die gegevensinbreuken melden.

31. In de internationale overeenkomsten kan voorts worden bepaald dat, als een van de partijen op de hoogte is van een inbreuk in verband met de persoonsgegevens, deze de andere partij daarvan onverwijld op de hoogte zal brengen en dat zij redelijke en passende middelen zal gebruiken om de inbreuk in verband met de persoonsgegevens te verhelpen en de mogelijke negatieve gevolgen ervan zoveel mogelijk zal indijken.

Aanbevolen wordt om het tijdschema voor de kennisgeving van een inbreuk in verband met persoonsgegevens en, in voorkomend geval, de procedures waarmee de betrokkene of de toezichthoudende autoriteit daarover wordt ingelicht in de internationale overeenkomst vast te stellen.

32. Voor de verwerking van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafrechtelijke inbreuken of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen, wordt voorts best overeengekomen dat de verwerkingsverantwoordelijken een lijst opmaakt van de categorieën van personen die toegang hebben tot de persoonsgegevens, met een beschrijving van hun hoedanigheid ten opzichte van de verwerking.

De aldus aangewezen personen moeten door een wettelijke of statutaire verplichting of door een evenwaardige contractuele bepaling, ertoe gehouden zijn het vertrouwelijke karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen.

4. Rechten van betrokkenen (artikelen 36 e.v. WVG)

33. De rechten waarover de betrokkenen beschikken, met inbegrip van de specifieke toezeggingen die de partijen hebben gedaan om in die rechten te voorzien, moeten in de overeenkomst zijn opgenomen. Om doeltreffend te zijn, moet de internationale overeenkomst voorzien in mechanismen die de toepassing ervan in de praktijk garanderen. Bovendien moet voor elke inbreuk op de rechten van een betrokkene een passend rechtsmiddel kunnen worden ingeroepen.

4.1 Recht op informatie (artikel 36 en 37 WVG)

34. Betrokkenen moeten geïnformeerd worden omtrent alle belangrijke elementen van de verwerking van hun persoonsgegevens. Deze informatie moet gemakkelijk toegankelijk en begrijpelijk zijn en omvat minstens het doeleinde van de verwerking, de identiteit van de verwerkingsverantwoordelijke, de rechtsgrond van de verwerking, de hen toekomende rechten

(waaronder ook het recht om klacht in te dienen bij de toezichthoudende autoriteit) evenals gebeurlijke bijkomende informatie die noodzakelijk is om een behoorlijke en transparante verwerking te verzekeren.

4.2 Recht op inzage/rectificatie/wissing/beperking (artikelen 38 en 39 WVG)

35. De betrokkene heeft het recht uitsluitel te krijgen over de vraag of hem of haar betreffende gegevens al dan niet worden verwerkt en, indien dat het geval is, toegang te hebben tot zijn of haar gegevens.

36. Het recht van toegang is van bijzonder belang en maakt de basis uit voor de uitoefening van de andere rechten van betrokkenen. Immers het recht van toegang laat toe zicht te krijgen op de effectieve verwerking van de persoonsgegevens van betrokkenen en de gevolgen daarvan. Het recht van toegang wordt overigens ook uitdrukkelijk vermeld in artikel 8 van het Europees Handvest van de grondrechten.

37. Het recht van toegang moet, in voorkomend geval, minstens volgende inlichtingen opleveren: het doeleinde en de rechtsgrond van de verwerking, de betrokken categorieën van persoonsgegevens, de categorieën van ontvangers, de bewaartermijn (of criteria om deze te bepalen), de oorsprong van de gegevens en de aan betrokkene toekomende rechten (waaronder ook het recht om klacht in te dienen bij de toezichthoudende autoriteit).

38. Betrokkenen moeten in principe het recht hebben om hen betreffende persoonsgegevens te verbeteren, inzonderheid wanneer deze onjuist of onvolledig zijn.

39. Betrokkenen hebben tevens een recht op wissing van hun gegevens wanneer de verwerking ervan niet langer noodzakelijk of onrechtmatig zou zijn.

40. De uitoefening van deze rechten mag voor de betrokkene niet buitensporig omslachtig zijn.

4.3 Beperkingen van de rechten van betrokkenen

41. Inzonderheid in de context van rechtshandhaving, kunnen legitieme redenen voorhanden zijn om bepaalde rechten van betrokkenen te beperken of uit te stellen, meer bepaald om:

- belemmering van strafrechtelijke of andere gereguleerde onderzoeken, opsporingen of procedures te voorkomen;
- nadelige gevolgen voor de voorkoming, de opsporing, het onderzoek en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen te voorkomen;

- de openbare veiligheid of de nationale veiligheid te beschermen;
- de rechten en vrijheden van anderen te beschermen

en dit voor zover en zolang een dergelijke beperking in een democratische samenleving⁷, met inachtneming van de grondrechten en legitieme belangen van de betrokken natuurlijke persoon, een noodzakelijke en evenredige maatregel is.

42. In elk geval moet elke mogelijke beperking tijdelijk en niet algemeen zijn en mag ze geenszins resulteren in het volledig tenietdoen van de betrokken rechten.

5. Beperkingen op verdere doorgiften en delen van ontvangen gegevens (artikelen 29 en 66, §1, 5° WVG)

43. Een verdere doorgifte van de ontvangen persoonsgegevens door de (eerste) ontvangende partij moet in principe worden uitgesloten door de internationale overeenkomst.

44. In uitzonderlijke situaties en omstandigheden kunnen dergelijke doorgiften toch in de internationale overeenkomst worden toegestaan mits:

- het doelbindingsbeginsel geëerbiedigd wordt;
- de latere/derde ontvanger een voor rechtshandavingsdoeleinden bevoegde overheid is;
- er voor deze doorgiften een rechtsgrondslag voorhanden is;
- deze doorgiften steeds onderworpen zijn aan de uitdrukkelijke toestemming van de partij die de gegevens doorgeeft en waarbij
- de latere/derde ontvanger er zich toe verbindt dezelfde waarborgen te eerbiedigen als deze opgenomen in de internationale overeenkomst, waardoor een continuïteit van het 'passend beschermingsniveau' wordt gegarandeerd.

45. Dezelfde waarborgen moeten, in voorkomend geval, gelden voor het delen van de doorgegeven persoonsgegevens binnen hetzelfde (ontvangende) land.

46. Er moet een mechanisme voorhanden zijn waarmee de bevoegde overheid van de betrokken staat in kennis wordt gesteld van het voornemen van verdere doorgifte om daarmee vervolgens te kunnen toestemmen. Om in dit kader van een geïnformeerde toestemming te kunnen spreken in hoofde van de partij die de gegevens doorgeeft, moet de ontvangende partij immers voldoende informatie verstrekken over de categorieën van persoonsgegevens die het voornemens is door te

⁷ De Autoriteit wijst op haar voorafgaandelijke opmerking terzake onder randnr. 8 van onderhavig advies.

geven of te delen; de redenen en doeleinden waarvoor zulks noodzakelijk is evenals opgave van de derde ontvangers.

6. Effectieve en doeltreffende verhaalmogelijkheid

47. Betrokkenen moeten steeds toegang hebben tot doeltreffende verhaalmogelijkheden teneinde zich te verdedigen tegen onwettige gegevensverwerkingen en teneinde hun rechten als betrokkenen te kunnen afdwingen. Een regelgeving of overeenkomst die aan een individu geen verhaal biedt om hem toegekende rechten af te dwingen, schendt de essentie van het fundamenteel recht op een doeltreffende en onpartijdige voorziening in rechte zoals beschreven in artikel 47 van het Europees Handvest van de grondrechten⁸.

48. Teneinde afdwingbare en effectieve rechten van betrokkenen te garanderen, moet de internationale overeenkomst voorzien in een systeem waarbij de betrokkenen een beroep kunnen blijven doen op verhaalmechanismen nadat hun gegevens zijn doorgegeven aan een derde land. Deze verhaalmechanismen moeten personen die worden geconfronteerd met niet-naleving van de bepalingen van de overeenkomst een beroepsmogelijkheid bieden en betrokkenen van wie de persoonsgegevens werden doorgegeven dus de mogelijkheid bieden om een klacht in te dienen over dergelijke niet-naleving en deze klacht te laten behandelen. Met name moet ervoor worden gezorgd dat de betrokkene zijn of haar klacht op doeltreffende wijze kan voorleggen aan de overheidsorganen die partij zijn bij de internationale overeenkomst en (onmiddellijk of nadat de desbetreffende partij werd aangesproken) kan voorleggen aan een onafhankelijk toezichtsorgaan. In beginsel moet er bovendien een voorziening in rechte beschikbaar zijn.

49. Ten eerste moet de ontvangende staat/overheidsorgaan zich ertoe verbinden een mechanisme in te stellen waarmee het de klachten van betrokkenen in verband met de naleving van de overeengekomen waarborgen inzake gegevensbescherming doeltreffend en tijdig zal behandelen en oplossen. Bovendien moeten betrokkenen beschikken over de mogelijkheid om doeltreffend verhaal te halen voor een onafhankelijk toezichtsorgaan, met inbegrip van, waar dit beschikbaar is, een onafhankelijke gegevensbeschermingsautoriteit.

⁸ Artikel 47 van het Europees Handvest stipuleert:

"Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden.

Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen.

Rechtsbijstand wordt verleend aan diegenen die niet over toereikende financiële middelen beschikken, voorzover die bijstand noodzakelijk is om de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen."

50. Ten tweede moet de overeenkomst een voorziening in rechte mogelijk maken, met inbegrip van schadevergoeding, voor zowel materiële als immateriële schade, ten gevolge van de onrechtmatige verwerking van de persoonsgegevens. Als het niet mogelijk is een doeltreffende voorziening in rechte te garanderen, bijvoorbeeld wegens beperkingen in het interne recht of wegens de specifieke status van het ontvangende overheidsorgaan, moet de internationale overeenkomst in alternatieve waarborgen voorzien. Deze alternatieve waarborgen moeten de betrokkenen garanties bieden die in grote lijnen overeenkomen met de waarborgen die worden vereist volgens artikel 47 van het Europees Handvest van de grondrechten.⁹

51. Voor alle bovenvermelde verhaalmechanismen moet de internationale overeenkomst voor de partijen de verplichting omvatten dat zij elkaar op de hoogte zullen brengen van de resultaten van de procedures, met name indien een klacht van een persoon wordt afgewezen of niet wordt opgelost.

7. Onafhankelijke toezicht

52. Om te garanderen dat is voldaan aan alle uit hoofde van de internationale overeenkomst gecreëerde verplichtingen moet de internationale overeenkomst voorzien in onafhankelijk toezicht aan de hand waarvan de correcte toepassing van de overeenkomst wordt gecontroleerd en tekortkomingen aan de rechten waarin de overeenkomst voorziet worden gemonitord.

53. Ten eerste moet de overeenkomst voorzien in intern toezicht met behulp waarvan de naleving van de overeenkomst wordt gewaarborgd. Elke partij bij de overeenkomst moet periodieke interne controles verrichten van de vastgestelde procedures en van de doeltreffende toepassing van de waarborgen waarin de overeenkomst voorziet¹⁰. In het kader hiervan moeten partijen samenwerken: reageren op elkaars vragen en mededeling van resultaten van dit toezicht/deze controles aan de andere partij.

54. Bovendien moet in de internationale overeenkomst de verplichting zijn opgenomen dat een partij de andere partij onverwijld op de hoogte brengt als zij om een of andere reden niet in staat is de waarborgen in de overeenkomst doeltreffend uit te voeren. In dat geval moet de internationale overeenkomst voorzien in de mogelijkheid van opschorting of beëindiging van doorgifte van

⁹ In dat geval zou met de internationale overeenkomst een structuur kunnen worden opgezet die de betrokkene in staat stelt zijn of haar rechten af te dwingen buiten de rechtbank, bijvoorbeeld via quasi-rechterlijke, bindende mechanismen zoals arbitrage of alternatieve geschillenbeslechtsmechanismen zoals bemiddeling, die een onafhankelijke beoordeling zouden garanderen en bindend zouden zijn voor het ontvangende overheidsorgaan. Bovendien zou het overheidsorgaan dat de persoonsgegevens doorgeeft zich kunnen verbinden tot aansprakelijkheid voor schadevergoeding ten gevolge van de onrechtmatige verwerking van de persoonsgegevens die uit de onafhankelijke toetsing blijken.

¹⁰ Dit impliceert ook nagaan of interne wetgeving wijzigingen onderging die verhinderen dat een partij zich aan de beginselen inzake gegevensbescherming en de waarborgen terzake in de overeenkomst houdt.

persoonsgegevens totdat wordt bevestigd door de ontvangende partij dat deze opnieuw in staat is alle overeengekomen waarborgen te honoreren. Hiervan wordt ook best melding gemaakt bij de bevoegde nationale toezichthoudende autoriteit.

55. Ten tweede moet de overeenkomst voorzien in onafhankelijk toezicht dat moet garanderen dat de partijen zich houden aan de in de overeenkomst vastgestelde bepalingen. Dit vloeit rechtstreeks voort uit artikelen 8¹¹ en 47 van het Europees Handvest van de grondrechten.

De overeenkomst zou bijvoorbeeld toezicht door een bevoegde toezichthoudende autoriteit kunnen inroepen, indien deze bestaat in het derde land waarnaar persoonsgegevens worden doorgegeven. Ook zou in de overeenkomst de vrijwillige toezegging van de ontvangende partij kunnen worden opgenomen om samen te werken met de Belgische toezichthoudende autoriteit.

Wanneer er in het derde land geen toezichthoudende autoriteit bestaat die specifiek belast is met het toezicht op het recht inzake gegevensbescherming, moeten er andere middelen worden gebruikt om een onafhankelijk, doeltreffend en onpartijdig toezichtsmechanisme vast te leggen.¹²

8. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens (artikelen 34 en 60 WVG)

56. Voor zover hun verwerking strikt noodzakelijk is kan een internationale overeenkomst ook uitdrukkelijk voorzien in de doorgifte van gevoelige persoonsgegevens (*"waaruit de raciale of etnische afkomst, de politieke opvattingen, de godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging of het lidmaatschap van een vakvereniging blijken"* en *"genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op unieke identificatie van een natuurlijke persoon, gegevens over gezondheid of gegevens over seksueel gedrag of seksuele gerichtheid"*). Er moeten dan bijkomende waarborgen worden opgenomen.¹³

57. De Autoriteit herinnert eraan dat een doorgifte van (gevoelige) persoonsgegevens steeds moet worden uitgesloten voor procedures en verzoeken die (mogelijks) gemotiveerd zijn door redenen die verband houden met het vermeende ras, het geslacht, de kleur, de etnische of maatschappelijk afkomst, de genetische kenmerken, de taal, het geloof of de overtuiging, de politieke of enige andere

¹¹ Artikel 8.3 van het Europees Handvest stipuleert: *"Een onafhankelijke autoriteit ziet toe op de naleving van deze regels."*

¹² Een toezichtsorgaan moet in het bijzonder onafhankelijk en onpartijdig zijn en moet beschikken over effectieve handhavingsbevoegdheden. In die context moet het toezichtsorgaan de bevoegdheid hebben om op eigen initiatief onderzoeken te voeren en, gebeurlijk, in rechte op te treden. Zij moeten eveneens betrokkenen kunnen bijstaan en adviseren bij uitoefening van hun rechten en klachten behandelen inzake gegevensverwerkingen.

¹³ Die waarborgen kunnen bijvoorbeeld beperkingen omvatten zoals inzagebeperkingen, beperkingen van de doeleinden waarvoor de gegevens mogen worden verwerkt, beperkingen op verdere doorgifte enz. of specifieke waarborgen, bijvoorbeeld bijkomende veiligheidsmaatregelen waarbij het personeel dat toegang krijgt tot deze gegevens een gespecialiseerde opleiding moet hebben gevolgd.

mening, het behoren tot een nationale minderheid, het vermogen, de geboorte, een handicap, de leeftijd of seksuele geaardheid.¹⁴

58. Voor de verwerking van deze bijzonder gevoelige categorieën van persoonsgegevens stellen de verwerkingsverantwoordelijken, in navolging van artikel 34, §2 WVG, alleszins een lijst op van de categorieën van personen die toegang hebben tot de persoonsgegevens, met een beschrijving van hun hoedanigheid ten opzichte van de verwerking.

De aldus aangewezen personen moeten door een wettelijke of statutaire verplichting of door een evenwaardige contractuele bepaling, ertoe gehouden zijn het vertrouwelijke karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen.

9. Verantwoordingsplicht of accountability (artikelen 50 en 51 WVG)

59. Het komt in eerste instantie toe aan de bevoegde overheid van de staat die gegevens doorgeeft (zo nodig met de hulp van de bevoegde overheid die de gegevens ontvangt) om te beoordelen of de lijst met waarborgen die in de internationale overeenkomst zijn opgenomen in de praktijk kunnen worden nageleefd, rekening houdend met de mogelijke inmenging van het rechtsstelsel van dat derde land in de naleving van die waarborgen.

Immers, in navolging van zijn verantwoordingsplicht, moet de verwerkingsverantwoordelijke actief en continu een doeltreffende gegevensbescherming waarborgen door wettelijke, technische en organisatorische maatregelen te treffen, te evalueren en gebeurlijk te actualiseren en hij moet dit ook kunnen aantonen.

60. In gebeurlijk geval, wanneer naleving van de passende waarborgen niet kan worden gegarandeerd, zal de doorgifte moeten opgeschort of de overeenkomst worden beëindigd.

¹⁴ Zie ook randnummer 12 van onderhavig advies en, in het bijzonder, artikel 4, §2, van de wet van 9 december 2004 *betreffende de internationale politieke verstrekking van gegevens van persoonlijke aard en informatie met gerechtelijke finaliteit, de wederzijdse internationale rechtshulp in strafzaken en tot wijziging van artikel 90ter van het Wetboek van Strafvordering*.

OM DEZE REDENEN

de Autoriteit,

Wijst op het belang om de Autoriteit tijdig voorafgaandelijk om advies te vragen zodat het resultaat ervan ook effectief nog enig effect in de voorgelegde teksten kan ressorteren (zie randnr. 7);

Wijst op het belang van een aantal minimale vereisten inzake gegevensbescherming die hun weerslag moeten vinden in het bindend juridische instrument waarvan sprake in artikel 68, §1, 1° WVG, opdat dit terzake passende waarborgen kan garanderen (zie randnrs. 15 e.v.).

Voor het Kenniscentrum,

(get.) Jean-Michel Serna - Verantwoordelijke a.i. van het Kenniscentrum